

NORDENS FACKLIGA SAMORGANISATION
POHJOLAN AMMATILLINEN YHTEISJÄRJESTÖ
COUNCIL OF NORDIC TRADE UNIONS

TOIMINTASUUNNITELMA 2010

Johdanto

Taluskriisi tulee myös leimaamaan vuotta 2010. Maailmantalouden kohtaamat syvät vaikeudet vaikuttavat vielä kauan elvytyksen alettua.

Kasvava työttömyys aiheuttaa syrjäytymistä ja vahvistaa edelleen vanhenevan väestön synnyttämää painetta hyvinvointijärjestelmiä kohtaan. Voimalliset toimet ilmastouhkaa vastaan ovat ajankohtaisempia kuin koskaan samalla, kun niiden rahoittaminen lyhyellä aikavälillä vaikeutuu. Kasvava turvattomuus ja sosiaalinen epävarmuus luo perustaa palkansaajarivit hajottavalle muukalaisvihamielisyydelle.

Pohjoismaiden ammattiyhdistysliikkeelle tämä merkitsee suuria haasteita. Oikeudenmukaisuuden mutta myös kysynnän ylläpitämisen ja kasvun vauhdittamisen vuoksi on jäsenille turvattava kohtuulliset palkankorotukset.

Laajemmassa perspektiivissä on kyse siitä, että estetään pohjoismaisen yhteiskuntamallin heikkeneminen kriisin vanavedessä. Eli palkansaajien turvaa ja tulevaisuudenuskoa vahvistavien hyvinvointijärjestelmien säilyttäminen ja kehittäminen kriisiaikoina.

Tässä perspektiivissä sekä ammattijärjestöjen että maiden välinen pohjoismainen yhteistyö on tärkeää. Pohjoismaat ovat yhdessä maailman kymmeneksi suurin talous – suurempi kuin Venäjä – ja viidenneksi suurin talous Euroopassa! Viime vuosien vastatuulesta huolimatta ammatillinen järjestäytymisaste on Pohjolassa korkeampi kuin missään muussa osassa maailmaa.

Johtopäätös on itsestään selvä. Pohjola on vahvempi silloin, kun se puhuu yhdellä eikä monella ja hajanaisella äänellä. Tämä pitää paikkaansa maailmanpolitiikassa, suhteessa EU:n instituutioihin ja kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä.

Työmarkkinoiden sääntely työehtosopimuksilla edistää rahauhallisia työmarkkinoita ja luo joustavuutta toimiala- ja yrityssopeutetuilla ongelmien ratkaisuilla. Samalla turvataan työntekijöiden oikeudet, jotka taas luovat avoimuutta välttämättömille rakennemuutoksille. Työehtosopimukset eivät ole yksi monista pohjoismaisten yhteiskuntien erityispiirteistä. Se on yksi niistä peruspilareista, jonka varassa pohjoismainen yhteiskuntamalli lepää.

Pohjoismaisen ammattiyhdistysliikkeen kannalta on ratkaisevan tärkeitä vahvistaa ja kehittää työehtosopimuksia. Työehtosopimusten kattavuutta ja niiden sisältöä on kehitettävä ja niiden merkityksen ymmärtämistä on vahvistettava. On edistettävä kansallisia säädöksiä, jotka edistävät vapaita neuvotteluja itsenäisten työmarkkinaosapuolten kesken. On toimittava Eurooppa-tason pohjoismaista työehtosopimusmallia kunnioittavien sääntöjen puolesta.

PAY sekä voi, että pitää tukea näitä asioita luomalla mahdollisuuksia jäsenjärjestöjen väliselle kokemusten vaihdolle ja edistämällä yhteisiä toimia pohjoismaisella ja eurooppalaisella tasolla.

Pohjola

Keväällä 2009 PAY:n jäsenjärjestöjen puheenjohtajat lähettivät yhteisen kirjeen Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja pohjoismaisille työmarkkinaministereille. Kirjeessä ilmaisimme arvostuksemme vuosille 2009–2011 hyväksytylle työohjelmalle ja päädyimme esittämään vuoropuhelua PMN:n kanssa ohjelman toteuttamisesta. Tämän tuloksena PAY kutsuttiin pohjoismaisten työmarkkinaministereiden kokoukseen Islannissa marraskuussa 2009.

PAY:n tarkoituksena on jatkaa näiden myönteisten kokemusten pohjalta. Tavoitteena on rakentavalla tavalla tukea työohjelman toteuttamista. Meidän on oltava yhteydessä sekä ministerineuvoston että niiden kolmen virkamieskomitean kanssa, jotka ministerineuvoston alaisuudessa työskentelevät työmarkkina-, työympäristö- ja työoikeuskysymysten parissa. Erityisesti on painotettava pohjoismaisen työehtosopimusmallin puolustamista, EU:ssa esillä olevien työmarkkinakysymysten pohjoismaista yhteensovittamista ja pohjoismaisen kolmikantavuoropuhelun kehittämistä.

Osallistuminen pohjoismaisen työehtosopimusmallin puolustamiseen on erittäin tärkeä asia PAY:n toiminnassa vuonna 2010. Keväällä 2010 PAY laati lyhyen kirjelmän, jossa nostetaan esille positiivinen yhteys kilpailukyvyn, työehtosopimusten ja yhteiskuntatalouden välillä. Tavoitteena on, että PAY syksyn aikana järjestää jotakin toimintaa tähän liittyen, mielellään yhdessä pohjoismaisten työnantajien kanssa. PAY:n hallitus keskustelee kevätkokouksessaan siitä, tapahtuuko tämä seminaarin tai jossain muussa muodossa

PAY:n ilmastotyöryhmä on suorittanut saamansa tehtävät. Raportti on laadittu, ja pohjoismainen ilmastokonferenssi järjestettiin Tukholmassa kesäkuussa 2009. Ilmastoraportti esitellään myös Kööpenhaminan huippukokouksen oheistapahtumassa ("side-event"). Ilmastokysymyksen suuren tärkeyden vuoksi on kuitenkin perusteltua, että ilmastoryhmä jatkaa verkostona PAY:ssä. Ryhmä kokoontuu vuoden 2010 alussa keskustelemaan siitä, miten se myös jatkossa voi antaa panoksensa PAY:n toiminnalle.

Kysymys rajat ylittävästä ay-jäsenyydestä on uudelleen noussut ajankohtaiseksi EY-tuomioistuimen Laval-, Viking- ja Rüffert -tapauksissa antamien tuomioiden johdosta. Konkreettiset päätökset näissä kysymyksissä edellyttävät usein sääntömuutoksia. Näistä voivat päättää vain PAY:n jäsenjärjestöjen jäsenliitot. Rajat ylittävänä ammattijärjestönä PAY:n on kuitenkin voitava kerätä kokemuksia ja viedä keskustelua rajat ylittävästä ay-jäsenyydestä eteenpäin. Vuonna 2008 perustettu työvoiman liikkuvuus -työryhmä ei koskaan päättänyt työtään. Työ on aloitettava uudelleen, mutta ryhmän on nyt mm painotettava kysymystä rajat ylittävästä ay-jäsenyydestä. On selvítettävä, voidaanko sitä haluavat pohjoismaiset ammattisihteeristöt ottaa mukaan työhön. Työryhmän on myös jatkossa tarkastettava muita kasvavaan työvoiman liikkuvuuteen liittyviä seikkoja sekä sosiaalisen polkumyynnin vaaraa.

Pyrkimys miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon on erottamaton osa pohjoismaista yhteiskuntamallia, ja Pohjolan ammattiyhdistysliike painottaa tätä kysymystä vahvasti. On tärkeätä, että PAY sekä jokapäiväisessä toiminnassaan että järjestön laatimissa politiikka-asiakirjoissa huomioi tasa-arvoperspektiivin.

Jokaisen aatteellisen organisaation on tasaisin väliajoin arvioitava omaa toimintaansa ja mietittävä, mitä se voi tehdä parantaakseen työtapojaan ja sopeuttaakseen painopisteitään jatkuvasti muuttuvaan todellisuuteen. Tukholman vuoden 2008 hallituksen kokouksen päätöksen mukaisesti PAY perustaa työryhmän, joka vuoden 2010 aikana laatii tällaisen selvityksen. Ryhmä pohjustaa marraskuun 2010 hallituksen kokouksen keskustelun ja päätökset. Ryhmän kokoonpano ja mandaatti määritellään erillisessä asiakirjassa.

Pohjoismaiset ammattisihteeristöt toimivat usein asioissa, joita myös PAY painottaa. Tästä syystä ne ovat PAY:n luonnollisia yhteistyökumppaneita. Vuoden 2010 aikana PAY esittää ammattisihteeristöille yhteisiä kokouksia, mutta pyrkii myös syventämään yhteistyötä muilla tavoin. BASTUN-PAY -puheenjohtajakokoukseen Vilnassa ammattisihteeristöt kutsuttiin tarkkailijoiksi. Näin pitää myös tehdä muissa tilaisuuksissa, joissa käsitellään PAY:lle ja ammattisihteeristöille yhteisiä kysymyksiä. Ammattisihteeristöjä voidaan myös kutsua osallistumaan asiaankuuluvien työryhmien työskentelyyn PAY:ssä ja BASTUN:issa.

Itämeri

Talouden kriisi on koetellut kovemmin Baltian maita kuin mitään muuta maailmankolkkaa. Vaikutukset ovat näiden maiden työtätekevän väestön kannalta dramaattiset. Itämeren alueen työmarkkinoiden yhteen sitomisen vaikutuksia ei vielä voida täysin hahmottaa.

Selvää on kuitenkin, että yhtenäisen ay-strategian tarve Itämeren alueella on suurempi kuin koskaan. Haasteena on avata rajat ja antaa palkansaajille vapaa liikkuvuus, samalla kun työehdot vaiheittain sopeutetaan ylöspäin ja vältetään sosiaaliselta polkumyynniltä.

Vilnassa marraskuussa 2009 järjestettävä ammatillisten keskusjärjestöjen puheenjohtajien kokous aloitti keskustelun ammatillisesta Itämeri-strategiasta. PAY:n tärkeänä tehtävänä on viedä tätä keskustelua eteenpäin vuoden 2010 aikana. PAY:n tärkein kanava tässä työssä on BASTUN, joka perustaa erityisen työryhmän strukturoimaan jatkotyötä Itämeristrategian kanssa. Asiaa kehitetään eteenpäin BASTUNin toimintasuunnitelmassa.

Baltic Sea Labour Network (BSLN) on tärkeä osa tätä työtä. BSLN on nyt toiminut vuoden, ja tähänastiset kokemukset ovat voittopuolisesti myönteisiä. Vuoden 2010 aikana järjestetään konferenssi, jossa vedetään yhteen ja analysoidaan projektin ensimmäisen puoliskon työtä. PAY toimii aktiivisesti, jotta konferenssi olisi rakentava ja menestyksellinen. BSLN:n korkein päättävä elin, johtoryhmä, on sekin aloittanut työnsä. On tärkeätä painottaa, että johtoryhmä on ainoa toimiva kolmikantavuoropuhelu-foorumi Itämeren alueella. Tällaisen dialogin kehittämisen kannalta on strategisesti tärkeätä, että työntajat jatkossakin ovat aktiivisesti mukana BSLN:ssä.

Eurooppa

Kaikesta päätellen Lissabonin sopimus hyväksytään. Tämä tarkoittaa, että EU:n mahdollisuudet keskittyä asiakysymyksiin paranevat. Samalla on merkkejä siitä, että EU uudelleen on ryhtynyt kiinnostumassa työllisyydestä ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Tämän johtuu monesta seikasta. Sekä komissiossa että neuvostossa on ymmärretty, että ratifiointiprosessin aikana esiin noussut suurten palkansaajaryhmien kasvava skeptisyys EU:ta kohtaan on otettava vakavasti. Samalla finanssikriisi ja sen seuraukset ovat heikentäneet markkinaliberalistisia aatevirtauksia. Jäsenvaltioiden hallitukset, ja myös porvarilliset sellaiset, ovat kasvavassa määrin ryhtyneet painottamaan muita EU-yhteistyön aspekteja kun säätelyn purkamista ja vapaata liikkuvuutta.

Maaliskuussa 2010 EU päättää uudesta kasvu- ja työllisyysstrategiasta. Tämä koskee monia ay-liikkeen kannalta erittäin tärkeitä kysymyksiä. PAY on laatinut yhteisen politiikka-asiakirjan Lissabonin strategian jatkosta ja tämän pohjalta PAY osallistuu aktiivisesti EU:n kasvustrategiasta käytävään keskusteluun ja pyrkii vaikuttamaan oleellisiin päätöksentekijöihin.

Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö (EAY) on pohjoismaisen ammattiyhdistysliikkeen tärkein kanava, kun haluamme saada äänemme kuuluviin EU-tasolla. Samalla ei ole mikään salaisuus, että ay-kulttuurit voivat olla erilaisia eri Euroopan maissa. Pohjoismainen ay-liike omine erityispiirteineen ei voi laskea sen varaan, että mielipiteemme automaattisesti heijastuisivat EAY:n politiikka-asiakirjoihin. Yhdessä pohjoismainen ay-liike voi kuitenkin olla vaikutusvaltainen voima EAY:ssä. PAY on yksi väline, kun strukturoidaan ja sovitetaan yhteen pohjoismaisten ammattijärjestöjen Eurooppa-työtä.

Pohjoismaiset ammattijärjestöt painottavat EU-tasolla mm. pohjoismaisen työmarkkinamallin ymmärtämistä, Laval-, Viking- ja Rüffert -tuomioiden kielteisten vaikutusten korjaamista ja sitä, että EU:n lainsäädäntö ja ILO:n säännöt ovat sopuinnussa keskenään.

PAY:n Eurooppa-valiokunta aloittaa keväällä pohjoismaisten ammattijärjestöjen painopisteiden selvittämisen ennen EAY:n vuoden 2011 kongressia: sekä poliittiset kysymykset että työskentelymetodit ja toimintatavat. Työn perustan muodostavat PAY:n jäsenjärjestöjen painopisteet sekä sihteeristön laatima keskusteluasiakirja, josta hallitus on useaan otteeseen keskustellut. Tämän jälkeen PAY:n hallitus keskustelee asiasta huhtikuussa.

Ammattiyhdistysliike seuraa myös uutta EY-tuomioistuimen käsittelyssä olevaa tapausta. Mikäli tuomioistuimen päätös on väärän suuntainen, voivat vaikutukset ay-liikkeen kannalta olla hyvin kielteisiä. Tapauksen otsake on Omalet-C-245/09, ja ydinkysymys on se, voiko yksityinen yritys viitata siihen, että työmarkkinalainsäädäntö estää palveluiden vapaan liikkumisen myös kotimaisessa yhteydessä. EAY on ryhtynyt toimiin ja kirjoittanut kaikille jäsenvaltioille kehottaen niitä kirjallisesti ilmaisemaan kantansa ja myöhemmin tekemään väliintulon tuomioistuimelle. Tähän asti vain Itävalta ja Tanska ovat vastanneet myönteisesti.

PAY:n ja sen jäsenjärjestöjen on tuettava EAY:n aloittamaa työtä. Jäsenjärjestöjen kautta voidaan painostaa Ruotsin ja Suomen hallituksia siten, että ne seuraavat Tanskan esimerkkiä. PAY:n on pohjoismaisten instituutioiden kautta työskenneltävä saman asian puolesta. Lähtökohta on se, että pohjoismaiset työmarkkinaministerit vuosien 2009–2011 työohjelmassaan nimenomaan painottavat tarvetta sovittaa yhteen pohjoismaisen mallin puolustamista EU-kysymyksissä.

E erityisen tärkeä kysymys on sitouttaa ja löytää tukea sille tai niille yhteisille pohjoismaisille ehdokkaille EAY:n johtopaikoille, joista PAY:n puheenjohtajakokous on yksimielinen. Tämä työ on aloitettava varhaisessa vaiheessa ja sitä on tehtävä aina kongressiin asti.

Kansainvälinen työ

Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestön (ITUC) seuraava kongressi järjestetään 2010. On tärkeätä, että pohjoismaiset ammattijärjestöt sovittavat yhteen kongressia edeltävää toimintaansa, jotta me mahdollisimman hyvin voimme vaikuttaa politiikkapäätöksiin ja henkilövalintoihin. Päävastuu PAY:n jäsenjärjestöjen koordinaatiosta on ITUC-ryhmällä, joka on aikaisempien hallituksen päätösten mukaisesti perustettu 2009. Ryhmä on itsenäinen verkosto, joka valitsee keskuudestaan kokoonkutsujan ja valmistelee itse kokoustensa sisältöä. PAY:n sihteeristö osallistuu kokouksiin, ja ryhmän työstä raportoidaan PAY:n hallitukselle.